

Jak se směje Beethoven

PODNĚTNÁ MONOGRAFIE DO KAPSY ČI KABELKY

Anglická muzikoložka a profesorka dějin hudby 19. a 20. století na oxfordské univerzitě Laura Tunbridge se na počátku pandemie covidu rozhodla napsat novou, moderní a čtivou monografii o Ludwigu van Beethovenovi. A udělala dobře, neboť se jí to povedlo. Nenechala se odradit ani četnými akademicky militantními a populistickými diskusemi o konci nadvlády evropocentrické interpretace dějin a významu evropské kultury, které v době vzniku knihy zaplňovaly kyberprostor, a soustředila se na přínos jednoho skladatele, který po generace tvoří základ evroamerické dramaturgie koncertního života. Vytvořila knížku, která není rozsáhlá, neboť se vejde do kapsy pánské saka či do dámské kabelky, ale opravdu zachycuje to podstatné, nosné a zajímavé ze života a díla nejspíš největšího génia evropské hudby. Napsala ji jazykem sice odborným, ale zároveň velice sympatickým, který, jak se říká, laika nadchne a odborníka neurazí. Nakladatelství Kalich na anglickojazyčné vydání knihy (*Beethoven. A Life in Nine Pieces*, Penguin 2020) zareagovalo pohotově a ve velice dobrém a odborně kompetentním překladu Roberta Novotného ji nabídlo českým čtenářům počátkem tohoto roku. A to v jednoduché a vtipné grafické úpravě, která zaujme i pubescenta.

Modernita autorčina přístupu nespočívá v tom, že souvislému textu předřazuje dvě úvodní poznámky, kterými nás seznamuje s komplikovaným světem

dobových měn a platidel a také s užitým hudebním názvoslovím, či že se vyjadřuje neakademickým, čtivým jazykem. Novost pohledu souvisí spíš s celkovým pojetím Beethovenovy osobnosti, která není líčena v duchu starších monografií jako nositelka bohem obdařeného génia (Romain Rolland), či dokonce jako příběh „hrdiny bojovníka“ (Jan Ráček). Beethoven je anglickou autorkou představován jako umělec, který sice nepochyboval o svém talentu a přínosu evropské hudbě, který ale zároveň tvrdě pracoval a neustále se snažil své dílo v dobovém hudebním životě prosadit. A to nejen ve Vídni, kde žil po většinu života, ale i v celoevropském měřítku. Například i tím, že se snažil stýkat s vlivnými a dobře postavenými lidmi, kteří by autoritou a penězi pomohli zajistit skladatelův životní styl a potřeby.

Monografie je členěna do devíti samostatných kapitol, které se detailně věnují několika vybraným Beethovenovým skladbám. Nicméně nutno zdůraznit, že výběr devíti skladeb nevede k pomnutí dalšího skladatelova díla. Je jen osnovou, která latentně chronologicky mapuje Beethovenův vývoj stylu, kompoziční techniku, životní souvislosti a v neposledním ohledu i celou dobu, v které autor žil a tvořil. Každá kapitola, a tedy i vybraná skladba, je zároveň i určitým zlomovým symbolem Beethovenova života. Celým svým výkladem autorka dokládá skladatelovu mnohostrannost a novost. Obsahová interpretace vybraných Beethovenových děl umožňuje i rekonstrukci vývoje jeho politických a ideových názorů. Na výkladu je velice sympatické, jakým způsobem autorka analyzuje skladby. Při popisu konkrétní hudební materie není užito hermeneutického slovníku hudební analýzy, který bývá často nudný a nesrozumitelný, ale naopak slovníku velmi jasného a sdělného, díky němuž proměny hudebního stylu, strukturu skladby či vývoj hudební myšlenky pochopí i běžný laický posluchač hudby.

Výklad Beethovenova osobního příběhu je velmi často doplňován obecněji pojímanými pasážemi. Ty nás seznamují mimo jiné s vývojem a proměnami klavíru, se smyslem sonátové formy, s dobovým chápáním metra a vznikem Melzellova metronomu, s prosazováním interpretační virtuozity v dobové hudbě či s procesem vývoje německé národní identity. V textu se setkáváme i s řadou zajímavých interpretací a vysvětlení, jež nám pomáhají pochopit i dodnes tradované mýty o skladateli. Mimo jiné se dovíme, proč se vlastně na všech portrétech, které známe ze škol různých stupňů, Beethoven stále mračí. Když se, jak pochopíme z této zajímavé knihy, zcela určitě uměl i usmívat.

PETR DANĚK
muzikolog

*Laura Tunbridge:
Beethoven. Život
v devíti kusech,
přeložil Robert
Novotný. Praha,
Kalich, 340 str.*